

פרשת כי תבוא

קרי וכתוב

התורה שבכתב ניתנה לעם ישראל ללא ניקוד ופיסוק טעמים בתוכה, אלה ניתנו כחלק מתורה שבע"פ הלכה למשה מסיני יחד עם התורה שבכתב. שאם לא כן, מניין לנו לאסור בשר בחלב מהפסוק "לא תבשל גדי בחלב אמו" (יד, כא) אולי מה שאסור זה לבשל בשר בחלב וכן "וטמאה שבעים" (ויקרא יב, ה) אולי תטמא היולדת שבעים יום? בד בבד עם הניקוד ניתנו לנו מקומות בהם יש לקרוא באופן השונה מן הכתוב בס"ת, לדוגמא: כתוב "בעפלים" (כח, כז) אבל יש לקרוא "בטחרים", וכן "שגלנה" (כח, ל) יש לקרוא "ישכבנה". "לא שפכה" (כא, ז) יש לקרוא "לא שפכו", "הנער" (פרק כב) יש לקרוא "הנערה" וכן רבים.³⁷⁵

עצם העניין שקוראים שלא כמו שכתוב נקרא **קרי וכתוב**.³⁷⁶ בחומשים מובא גם הכתיב וגם הקרי, את הכתיב בלא ניקוד ואת הקרי עם ניקוד. יש המדפיסים אותם סמוכים זה לזה ויש שאת הקרי מדפיסים בצד הגליון.

קרי וכתוב בד"כ אינו משנה את המילה לגמרי אלא רק את הניקוד שלה, כמו בפסוק "כי יתן מים על זרע" (ויקרא יא, לח) שהכתיב החסר של "יתן" מתאים יותר לניקוד ויתן שנחשב להיות הכתיב ויותן נחשב להיות הקרי. כפילות זו ואחרות נדרשות ע"י חז"ל. לעומת זאת בפרשתינו בדוגמאות דלעיל הקרי שונה ממש מן הכתיב.

ומובא בשו"ע או"ח סי' קמ"א סי' חכל תיבה שהיא קרי וכתוב, הלכה למשה מסיני שתהא נכתבת כמו שהיא בתורה ונקרית בענין אחר. ומעשה באחד שקרא כמו שהיא כתובה, בפני גדולי הדור, ה"ר יצחק אבוהב והר"ר אברהם ואלאנסי והר"ר שמואל ואלאנסי בנו ז"ל, והתרו בו שיקרא כפי המסורה, ולא רצה, ונדוהו והורידוהו מהתיבה. ובמשנה ברורה בס"ק כ"ז מבאר: כפי המסורה - ר"ל הקבלה שקבלנו לקרותה ולא אזלינן בתר הכתיבה (דנקרא מסורת בעלמא אם למסורת) וליכא משום איסור לקרות בתורה

אפילו אות אחת שלא מן הכתב דשאני הכא שכך היא הלכה למשה מסיני.³⁷⁷ ותהילות לאל שבעלי קריאה עפ"ר מקפידים על הדבר אלא שלפעמים לא שמים לב בפרט היכן שההבדל בין הקרי לכתוב הוא קטן כגון "הוא" שצריך לקרוא "היא" (מאוד נפוץ). וגם קורה שהמפטיר לא בקי בהפטרות ובמרוצת הקריאה לא שם לב "לתיקון" בצד הדף, ויש לשים לב "לתיקונים" אלו גם בקריאת התהלים. ונחזור לדוגמאות נוספות: בסוף הפטרת השבוע הכתיב הוא "נצר מטעו" (ישעיהו ס, כא) ויש לקרוא "נצר מטעי" כידוע. וכמו כן גם בהפטרות פרשת נצבים "בכל צרתם לא צר" (ישעיהו סג, ט) הקרי הוא "לו צר" בואו. שם הויה ב"ה אין להגות באותיותיו אלא כאילו כתוב אדנות במקום שם הויה.³⁷⁸ והרי הוא כקרי וכתוב.³⁷⁹

³⁷⁷ רשב"א ורבינו ירוחם הו"ד בב"י ובב"ה.

³⁷⁸ עיין להלן בדברינו לראש השנה.

³⁷⁹ עיין בשו"ת אגרות משה חאו"ח ח"ד סימן כ"ד.

³⁷⁵ ויש סוד בדבר עיין למשל בריקאנטי בראשית יז, א ד"ה ספר תבהיר (אות קמ"ג).

³⁷⁶ ראה בהערות על מגילת רות בנוגע לקרי ולא כתיב וכתוב ולא קרי.